

Primijeno:	25.05.2026.			
Org. jed.	Klas. znak	Redn. broj	Prilog	Vrijednost
02-	607/26-	60/31	UPI	

IZVJEŠTAJ O AKREDITACIJI MASTER STUDIJSKOG PROGRAMA SPECIJALNA EDUKACIJA I REHABILITACIJA

(Naziv studijskog programa)

Odlukom Agencije za obezbjeđivanje kvaliteta visokog obrazovanja (u daljem tekstu: Agencija) broj 02-607/26-14/11 UPI od 23.02.2026. godine i 02-607/26-33/18 UPI od 20.03.2026. godine, imenovana je Komisija za sprovođenje postupka akreditacije master akademskog studijskog programa pod nazivom Specijalna edukacija i rehabilitacija u sastavu:

1. **Prof. dr Edina Kuduzović**, dekanica i vanredna profesorica na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu, Univerziteta u Tuzli, Bosna i Hercegovina - predsjednica Komisije;
2. **Prof. dr Goran Ajdinski**, redovni profesor na Institutu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Filozofskog fakulteta, Univerziteta Sv. Kiril i Metodij u Skoplju, Republika Sjeverna Makedonija - član Komisije;
3. **Prof. dr Gordana Odović**, redovna profesorica na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerziteta u Beogradu, Republika Srbija - članica Komisije;
4. **Prof. dr Veselin Medenica**, vanredni profesor na Akademiji za humani razvoj u Beogradu, Republika Srbija - član Komisije; i
5. **Prof. dr Bisera Jevtić**, redovna profesorica na Filozofskom fakultetu u Nišu, Republika Srbija - članica Komisije.

Komisija je imala zadatak da razmotri zahtjev Filozofskog fakulteta, organizacione jedinice Univerziteta Crne Gore, za akreditaciju master akademskog studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija, ostalu relevantnu dokumentaciju, te da na osnovu neposredne provjere činjeničnog stanja, dostavi Agenciji Izvještaj o ocjeni kvaliteta studijskog programa, njegove usklađenosti sa akademskim i profesionalnim potrebama i usvojenim standardima i kriterijumima.

Komisija je detaljno proučila zahtjev za akreditaciju master akademskog studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija, kao i drugu priloženu dokumentaciju. U cilju neposredne provjere činjeničnog stanja, Komisija je posjetila Filozofski fakultet Univerziteta Crne Gore u Nikšiću dana 30.04.2026. godine i upoznala se o ukupnim uslovima za realizaciju master studija. Agenda posjete je data u prilogu.

U skladu sa gore navedenim, a na osnovu odredbi Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list CG”, broj 122/2025 od 22.10.2025. godine), kao i Pravilnika o postupku akreditacije studijskog programa, sadržaju i obliku sertifikata o akreditaciji („Službeni list CG”, broj 96/20 od 24.09.2020. godine), Komisija je Agenciji podnijela Izvještaj o akreditaciji master akademskog studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija dana 20.05.2026. godine.

I OPŠTI PODACI

Naziv ustanove: Univerzitet Crne Gore

Naziv organizacione jedinice: Filozofski fakultet u Nikšiću

Naziv studijskog programa: Specijalna edukacija i rehabilitacija

Nosilac studijskog programa: Filozofski fakultet u Nikšiću

Vrsta studijskog programa (akademski ili primijenjeni): Akademski

Naučna oblast: Društvene nauke (nauke o obrazovanju)

Način organizacije nastave (klasična, na daljinu, na engleskom jeziku): Klasična

Nivo kvalifikacije koji se stiče završetkom studijskog programa: VII2 nivo NOK-a CG

Stručni naziv koji se stiče po završetku studijskog programa: Master - Specijalna edukacija i rehabilitacija

Predviđeno vrijeme trajanja studijskog programa: dvije godine (četiri semestra)

Broj ECTS kredita: 120

Broj studenata planiranih za upis: 30

II OCJENA ISPUNJENOSTI STANDARDA

Komisija je u ocjeni ispunjenosti standarda i njihovih kriterijuma za eksternu evaluaciju ustanove koristila sljedeće kriterijume za ocjenjivanje:

- *Eliminacioni kriterijum za ocjenjivanje* u slučaju kada neispunjavanje standarda i kriterijuma uslovljava negativan akreditacioni stav - odbijanje zahtjeva za akreditaciju;
- *Potrebni kriterijum za ocjenjivanje* u slučaju kada standard ili njegovi kriterijumi nijesu ispunjeni, ali se proces akreditacije i realizacija studijskih programa mogu nastaviti ako kriterijum može biti ispunjen u periodu koji je određen preporukom komisije.

Komentar obavezno sadrži preporuku za unaprjeđenje kriterijuma, odnosno standarda, čak i kada je on obezbijeđen u skladu sa standardima i smjernicama Agencije.

U komentarima, Komisija je dala svoje jedinstveno mišljenje o:

- ispunjenosti ili djelimičnoj ispunjenosti standarda, odnosno njegovih kriterijuma,
- mjeri usklađenosti organizacije rada ustanove i planirane realizacije studijskih programa sa važećim standardima, nacionalnim dokumentima i dokumentima Evropskog prostora visokog obrazovanja,
- potrebi za dodatnim objašnjenjima,
- korekcijama koje je potrebno pripremiti i korekcijama koje je potrebno izvršiti,
- rokovima za korekcije,
- prednostima i nedostacima ispunjenosti određenih standarda, odnosno kriterijuma,
- svim ostalim pitanjima koja se tiču ocjene ispunjenosti standarda, odnosno kriterijuma.

**STANDARD 1.
USTANOVA VISOKOG OBRAZOVANJA**
KRITERIJUMI:

Ustanova koja planira da realizuje studijski program treba da ima status regulisan u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.1. Osnovni podaci o osnivanju i razvoju ustanove (datumi i odluke, promjene u organizaciji i radu).

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno	Nije ispunjeno

Komentar/ostvrt/preporuke:

Univerzitet Crne Gore osnovan je 1974. godine i predstavlja najstariju ustanovu visokog obrazovanja u Crnoj Gori. Prilikom osnivanja Univerziteta, tri do tada postojeća fakulteta, dvije više škole i tri samostalna naučna instituta su potpisivanjem *Samoupravnog sporazuma* o udruživanju u složenu organizaciju udruženog rada udružili se i formirali „Univerzitet u Titogradu“. Univerzitet je promijenio naziv u Univerzitet „Veljko Vlahović“ u Titogradu, *Samoupravnim sporazumom* o udruživanju iz 1978.g. i usvajanjem Statuta Univerziteta od 1978.g. Zakonom o univerzitetu, Odlukom o izmjeni Statuta Univerziteta iz 1992. godine i Statutom Univerziteta Crne Gore iz 1993. godine izvršena je promjena naziva i sjedišta Univerziteta „Veljko Vlahović“ – Titograd – u Javnu ustanovu „Univerzitet Crne Gore“, sa sjedištem Novo naselje Kruševac. Danas u svom sastavu Univerzitet Crne Gore ima 19 organizacionih jedinica i četiri instituta, sa akademskom zajednicom koju čini više od 17.000 aktivnih studenata na svim nivoima studija, te više od 1.000 akademskog, stručnog i drugog osoblja. Najsveobuhvatnija je visokoškolska institucija koja pruža obrazovanje na poljima kako društvenih, humanističkih nauka, tako i tehničko-tehnoloških, prirodnih, medicinskih i interdisciplinarnih nauka. Od 2004. godine, nastava na Univerzitetu Crne Gore je organizovana u skladu sa principima Bolonjske deklaracije. Akademске studije se realizuju u tri ciklusa, osnovne, master i doktorske studije. Model po kojem se realizuju je 3+2+3 što znači da osnovne studije traju tri akademske godine (obima 180 kredita ECTS), s izuzetkom integrisanih studijskih programa (regulisanih profesija) koje traju pet (obima 300 kredita ECTS). Obrazovanje učitelja, koje pripada skupu regulisanih profesija, organizovano je kao integrisane akademske studije, 5+0. Master studije traju dvije (obima 120 kredita ECTS), a doktorske tri akademske godine (obima 180 kredita ECTS). Na akademskim i primjenjenim osnovnim, master i integrisanim studijama kandidati se upisuju na teret budžeta države. Poslije Drugog svjetskog rata, kada je Crna Gora postala samostalna federalna jedinica u novoj Jugoslaviji, počelo se planirati otvaranje visokoobrazovnih institucija. Ta je ideja realizovana 17. oktobra 1947. godine, kada je otvorena Viša pedagoška škola na Cetinju, koja predstavlja temelj Filozofskog fakulteta u Nikšiću. Odlukom Rektora Univerziteta Crne Gore broj 01-1113 od 19.02.2025. godine, formirana je Komisija za pripremu elaborata, plana i programa Studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija u okviru Filozofskog fakulteta u Nikšiću kao najstarijoj visokoškolskoj ustanovi u Crnoj Gori. U Zahtevu za akreditaciju master studijskog programa

precizno su navedeni svi traženi osnovni podaci koji se odnose na Univerzitet Crne Gore, odnosno Filozofski fakultet u Nikšiću čime je pomenuti kriterij ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.2. Interna organizaciona struktura (jedinice i drugi oblici organizacionih cjelina i djelatnosti ustanove sa kratkim opisom sastava i funkcija), uključenost eksternih članova (studenti, poslodavci i ostali) u upravljačkim strukturama i njihova uloga i doprinos.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

U sklopu Univerziteta Crne Gore funkcioniše 19 organizacionih jedinica (fakulteta) i 4 instituta. U Podgorici je smješten najveći broj fakulteta, a nastava se odvija i u Nikšiću, Cetinju, Kotoru, Baru, Igalu, Beranama i Bijelom Polju. Sjedište Univerziteta je u Podgorici. **Univerzitet Crne Gore** je integrisana ustanova visokog obrazovanja, koju čine organizacione jedinice: fakulteti, umjetničke akademije i instituti. Organizacione jedinice nemaju status pravnog lica. Fakultet je organizaciona jedinica Univerziteta koja u obavljanju djelatnosti objedinjuje obrazovni, naučno-istraživački, umjetnički i stručni rad i predstavlja dio jedinstvenog procesa visokog obrazovanja. Fakultet, odnosno umjetnička akademija, organizuje i izvodi studijske programe u skladu sa svojom matičnošću, koja proizilazi iz akreditovanog studijskog programa, a matičnost se određuje posebnom odlukom Senata, u skladu sa zakonom. **Studenti** su zastupljeni u svim upravljačkim strukturama i tijelima Univerziteta Crne Gore. Upravni odbor uključuje tri predstavnika studenata; predstavnici studenata čine 20% od ukupnog broja članova Senata. Takođe, studenti su zastupljeni i u ostalim upravljačkim tijelima univerziteta/fakulteta. U Upravnom odboru UCG, koji je upravljačko tijelo Ustanove, 2/3 članova su iz akademske zajednice (predstavnici akademskog osoblja sa izbornim zvanjem, saradnika u nastavi, studenata, akademskog i tehničkog osoblja), a 1/3 (ili pet) su predstavnici osnivača, koje imenuje Vlada Crne Gore. Studijski program Specijalna edukacija i rehabilitacija biće smješten na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, imaće svog rukovodioca studijskog programa, a stručni organ programa je Vijeće, sastavljeno od nastavnika i saradnika koji su angažovani na izvođenju nastave na studijskim programima, kao i predstavnika studenata (20% u odnosu na ukupan broj članova Vijeća). Rukovodioca studijskog programa imenuje i razrješava Dekan Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore. Struktura i nadležnost Vijeća utvrđene su Zakonom o visokom obrazovanju i Statutom Univerziteta Crne Gore. Ovim je i kriterij 1.2. ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.3. Organi upravljanja i rukovođenja ustanovom i organizacionim cjelinama: tijela, njihova uloga i postupak izbora

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Pod okriljem Univerziteta Crne Gore (UCG) funkcioniše nekoliko tijela, čije su odluke obavezujuće za organizacione jedinice koje funkcionišu u okviru ovog Univerziteta. Organ upravljanja Univerzitetom je **Upravni odbor**, dok je organ rukovođenja **Rektor**. Stručni organ Univerziteta je **Senat**. Pored Upravnog odbora i Senata, važna tijela za funkcionisanje UCG predstavljaju i **Naučni odbor, Centar za unapređenje kvaliteta, Etički odbor, Centar za doktorske studije, Odbor za strateška planiranja i Izdavački savjet. Rektor** rukovodi, zastupa i predstavlja Univerzitet. Rektor je odgovoran za rad na Univerzitetu, kao i za rukovođenje u okviru poslovne politike utvrđene od strane Upravnog odbora, a u okviru nadležnosti koje su mu propisane Statutom UCG. **Upravni odbor** ima 15 članova, i čine ga: pet predstavnika osnivača; šest predstavnika akademskog osoblja (pet sa akademskim zvanjem i jedan saradnik) izabranih iz reda zaposlenih na Univerzitetu; jedan predstavnik iz reda zaposlenih u administraciji i tri predstavnika studenata, vodeći računa da u strukturi budu zastupljeni studenti svih nivoa studija (osnovne, master i doktorske). U ostvarivanju funkcije upravljanja, Upravni odbor obavlja poslove utvrđene zakonom i Statutom UCG. **Senat** Univerziteta Crne Gore čine: rektor; prorektori; po jedan predstavnik svake organizacione jedinice, izabran od strane Vijeća organizacione jedinice iz reda akademskog osoblja sa akademskim, odnosno naučnim zvanjem; predstavnici studenata, u broju od 20% od ukupnog broja članova Senata, vodeći računa da u strukturi budu zastupljeni studenti svih nivoa studija (osnovne, master i doktorske); jedan predstavnik saradnika, izabran iz reda zaposlenih saradnika na Univerzitetu. Od ukupnog broja članova Senata najmanje 50% članova mora biti iz reda redovnih profesora Univerziteta. Vijeće organizacione jedinice bira člana Senata po pravilu iz reda lica sa najvišim akademskim, odnosno naučnim zvanjem. Predstavnike studenata bira Studentski parlament, u skladu sa svojim pravilima. **Naučni odbor** je stalno stručno tijelo Senata i ima sedam članova, koje imenuje Senat, iz reda lica sa istaknutim naučno-istraživačkim i umjetničkim dostignućima i sa akademskim odnosno naučnim zvanjem, vodeći računa o ravnomjernoj zastupljenosti naučnih oblasti i umjetnosti. Prema Pravilima postupka izbora u akademska i naučna zvanja, Naučni odbor Senata Univerziteta Crne Gore zadužen je za utvrđivanje blagovremenosti, potpunosti i provjeru usklađenosti konkursne dokumentacije sa Mjerilima za izbor u akademska i naučna zvanja i Uputstvom za primjenu mjerila. Naučni odbor vrši pregled konkursnog materijala i daje mišljenje, pojedinačno za svakog kandidata, a mišljenja Naučnog odbora sastavni su dio konkursnog materijala. O kršenju akademskog integriteta odlučuje **Etički odbor** Univerziteta Crne Gore. Etički odbor utvrđuje odgovornost lica protiv koga je pokrenut postupak i izriče mjere za povredu moralnih i profesionalnih načela utvrđenih Etičkim kodeksom. Etički odbor ima 9 članova, sedam članova su predstavnici akademskog osoblja, jedan član je predstavnik administrativnog osoblja i jedan član je predstavnik studenata. Članove Etičkog odbora bira Senat Univerziteta Crne Gore. **Izdavački savjet** je stručno tijelo u funkciji Senata, koje se bavi uslovima i postupkom izdavanja univerzitetskih publikacija, a u okviru izdavačke djelatnosti Univerziteta Crne Gore. Osnovni cilj izdavačke djelatnosti je da doprinosi razvoju nastavnih, naučnih, umjetničkih i drugih djelatnosti Univerziteta i njegovih organizacionih jedinica, a samim tim i afirmaciji Univerziteta. Savjetom rukovodi predsjednik, biran iz reda članova Savjeta, a Savjet bira Senat na predlog rektora iz redova akademskog i neakademskog osoblja. Svaka organizaciona jedinica ima po 3 člana u Uredništvu organizacionih jedinica. **Centar za unapređenje kvaliteta** dio je organizacione strukture Rektorata Univerziteta i nadležan je za funkcionisanje sistema za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu. U okviru

Centra funkcionišu dva odbora - Odbor za monitoring master studija i Odbor za upravljanje sistemom kvaliteta. Fakultetima upravljaju:

- Vijeće;
- Dekan;
- Dekanski kolegijum;
- Prodekani;
- Rukovodioci studijskih programa.

Vijeće čine: dekan; prodekani; lica sa akademskim odnosno naučnim zvanjem u radnom odnosu na organizacionoj jedinici, kao i lica sa akademskim odnosno naučnim zvanjem u nastavnoj bazi organizacione jedinice; jedan predstavnik saradnika, i po jedan predstavnik na svakih deset saradnika, neposredno izabran iz reda i od strane saradnika zaposlenih na organizacionoj jedinici; predstavnici studenata, u broju od 20% od ukupnog broja članova Vijeća, izabrani od strane studentske organizacije na organizacionoj jedinici, vodeći računa da u strukturi budu zastupljeni studenti svih nivoa studija (osnovne, postdiplomske i doktorske). Stručni organ fakulteta je Vijeće. Organ rukovođenja fakultetom je **dekan**. Dekan se bira iz reda lica sa akademskim odnosno naučnim zvanjem, u radnom odnosu na organizacionoj jedinici. Dekan se bira na osnovu javnog konkursa i podnesenog programa razvoja organizacione jedinice. Mandat dekana traje tri godine, sa mogućnošću još jednog uzastopnog izbora. **Dekanski kolegijum** čine dekan, prodekani, rukovodioci studijskih programa i sekretar. Kada se razmatraju studentska pitanja, u radu Dekanskog kolegijuma učestvuje i predstavnik studentske organizacije. Dekanu u radu pomažu **prodekani**. Organizaciona jedinica može imati do tri prodekana odnosno zamjenika direktora. **Rukovodioca studijskog programa**, iz reda akademskog osoblja sa akademskim odnosno naučnim zvanjem, imenuje i razrješava Vijeće, na predlog dekana. U opisu standarda 1.3 precizno su navedene sve nadležnosti za sve organe upravljanja univerzitetom odnosno fakultetom. Konstatovanjem da postoje zakonom i statutom utvrđeni organi upravljanja i rukovođenja univerzitetom/fakultetom i ovaj kriterij se smatra ispunjenim.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.4. Pregled djelatnosti ustanove

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Univerzitet Crne Gore je danas intelektualno jezgro razvoja Crne Gore, središte naučno-istraživačkog, kulturno-umjetničkog i inovativnog stvaralaštva. Univerzitet obavlja obrazovnu, naučno-istraživačku, umjetničku, ekspertsko-konsultantsku i izdavačku djelatnost, a može obavljati i druge poslove, uključujući poslove kojima se tržišno valorizuju rezultati naučno-istraživačkog rada. Univerzitet obavlja navedene djelatnosti neposredno ili

preko svojih organizacionih jedinica. **Djelatnost** Univerziteta zasnovana je na: akademskim slobodama; otvorenosti prema javnosti; saradnji i partnerstvu zaposlenih na Univerzitetu, studenata i drugih učesnika u procesu visokog obrazovanja; principima uspostavljanja Evropskog prostora visokog obrazovanja i istraživanja; stvaranju mogućnosti za sticanje visokog obrazovanja tokom čitavog života. **Institut za interdisciplinarne i multidisciplinarne studije** u okviru svoje djelatnosti, a u saradnji sa fakultetima i institutima u svom sastavu, organizuje i realizuje interdisciplinarne i multidisciplinarne osnovne, master i doktorske studije, kao i programe cjeloživotnog učenja. Nadležnosti Instituta su precizno navedene u sklopu kriterija 1.4. Filozofski fakultet u Nikšiću u okviru svoje djelatnosti organizuje i realizuje osnovne, specijalističke, master, magistarske i doktorske studije, čime je i kriterij 1.4. ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.5. Pregled integrisanih funkcija i djelatnosti na ustanovi

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Univerzitet Crne Gore je javna ustanova, osnovana od strane države, koja funkcioniše kao jedno pravno lice koga predstavlja rektor Univerziteta. UCG je integrisan i organizovan po uzoru na većinu evropskih univerziteta. Nadležna tijela donose odluke i pripremaju prijedloge u vezi sa studijskim programima, pravilima studiranja, upisnom politikom, akademskim kalendarom, izborom u akademska zvanja i zapošljavanjem, finansiranjem djelatnosti, školarinama, korišćenjem imovine itd. UCG može da sklapa ugovore o saradnji sa drugim ustanovama i organizacijama u zemlji i inostranstvu, da promoviše i realizuje djelatnost radi sticanja sredstava. Na nivou UCG integrisane su sljedeće funkcije i djelatnosti: akademska mreža i informacioni servisi su integrisani i u nadležnosti su Centra informacionog sistema (CIS); poslove bibliotekarstva obavlja Univerzitetska biblioteka i biblioteke jedinica; stručne i administrativne poslove za potrebe organa i funkcionisanje Univerziteta obavljaju stručne službe, savjetničke službe i/ili kancelarije; na centralnom nivou funkcionišu Komunikacijski i PR Centar, Sektor za finansije i javne nabavke, Sektor za pravne, kadrovske i opšte poslove i poslove staranja o imovini i Služba za unutrašnju reviziju. Međunarodnom saradnjom i mobilnošću, kao i razvojem karijere koordinira Centar za međunarodnu saradnju i razvoj karijere. Najviše predstavničko tijelo studenata je Studentski parlament. Ove integrisane funkcije i djelatnosti doprinose holističkom pristupu univerzitetskom/fakultetskom radu, podstičući sinergiju između različitih aspekata obrazovanja, istraživanja, podrške zajednici i drugih ključnih aktivnosti kako na univerzitetu tako i na fakultetu, čime je i kriterij 1.5. ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.6. Misija, vizija i glavni strateški ciljevi ustanove koje ustanova nastoji da ostvari preko svojih studijskih programa, mogućnosti zapošljavanja svršenih studenata, međunarodne saradnje, naučno-istraživačke djelatnosti, odnosno umjetnosti i kulture, brige o studentima, obezbjeđenja kvaliteta, poslovanja itd.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
<i>Komentar/ostvrt/preporuke:</i>					
<p>Misija: Univerzitet Crne Gore ima ključnu ulogu i odgovornost da stvara i širi znanje kroz izvrsnost u obrazovanju, nauci i stvaralaštvu; da unapređuje međunarodnu saradnju; da stvara uspješne i društveno odgovorne akademske građane; i da promoviše demokratski i održivi razvoj crnogorskog društva i države.</p> <p>Vizija: Univerzitet Crne Gore je konkurentna i međunarodno prepoznata visokoškolska ustanova u Evropskom prostoru visokog obrazovanja i Evropskom istraživačkom prostoru. Univerzitet Crne Gore je prioritetno posvećen razvoju i realizaciji kvalitetnih i inovativnih studija sa međunarodno uporedivim i tržišno primjenjivim ishodima učenja. Razvoj programa cjeloživotnog učenja, e-učenja i primjena inovativnih metoda učenja, imaju za cilj konstantnu tržišnu adaptaciju i stručno usavršavanje studenata i nastavnog kadra. Pored edukacije iz domena savremenih obrazovnih sadržaja, posebna pažnja posvećuje se promociji i očuvanju akademskog integriteta. Interdisciplinarnost i internacionalizacija studijskih programa, kao i popularizacija studija prioritetnih oblasti predstavljaju ključne poluge uspješnog pozicioniranja Univerziteta Crne Gore u Evropskom prostoru visokog obrazovanja. Univerzitet Crne Gore kontinuirano radi na jačanju istraživačkih kapaciteta kroz: jasno definisanje naučno-istraživačkog profila i prioriteta, identifikovanje najproduktivnijih istraživačkih grupa, kreiranje novih interdisciplinarnih centara izvrsnosti, uspostavljanje strateških partnerstava sa renomiranim naučnoistraživačkim institucijama u svijetu, i dr. Univerzitet Crne Gore kontinuirano radi na dinamiziranju i usklađivanju razvoja svih organizacionih jedinica u smislu modernizacije i optimizacije infrastrukturnih kapaciteta, digitalizacije nastavnih servisa i opreme, revitalizacije kadrovske politike, kao i unapređenja sistema studentske podrške i kulture akademskog kvaliteta.</p> <p>Strateški ciljevi se nastoje ostvariti kroz promociju studijskih programa koji nude kvalitetno obrazovanje; unapređenje kvaliteta kroz usavršavanje kadrova, razmjenu iskustava, studijske boravke i mobilnosti; kvalitetan naučno-istraživački rad. Obzirom da su jasno definisani i zadovoljeni svi strateški ciljevi u okviru kriterija 1.6. smatra se da su ujedno i ispunjeni.</p>					
Kriterijum za ocjenjivanje: Potreban					
1.7. Poseban značaj i specifičnosti ustanove u obrazovnom, istraživačkom i umjetničkom radu.					
Ocjena ispunjenosti					
Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
<i>Komentar/ostvrt/preporuke:</i>					
<p>U opisu kriterija 1.7. ističe se da je Univerzitet Crne Gore najveća, najstarija i vodeća institucija visokog obrazovanja u Crnoj Gori sa najvećim brojem istraživača i najznačajnijim rezultatima u naučno-istraživačkom i umjetničkom radu u zemlji, te da pripada grupi sveobuhvatnih univerziteta, budući da organizuje studije iz svih oblasti nauka i umjetnosti. Studijski programi su organizovani tako da obezbijede visoko obrazovanje za sve važne segmente razvoja privrede i društva u Crnoj Gori i grupisani su po fakultetima, uz poštovanje</p>					

matičnosti i racionalne organizacije nastave. Ako naglasimo da je riječ o najvećoj i vodećoj instituciji u zemlji, a što potvrđuju i rezultati kako u obrazovnom tako i istraživačkom radu, i kriterij 1.7. je u potpunosti ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.8. Strategija i aktivnosti za obezbjeđenje kvaliteta obrazovanja, istraživanja, odnosno umjetničkog rada, stalna tijela koja se bave područjem obezbjeđenja kvaliteta, stepen implementacije dokumenta za obezbjeđenje kvaliteta (postojanje dokumenta i procjena efekata njihove primjene u prethodnih pet godina)

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Pravilnikom o organizaciji i radu sistema za osiguranje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu Crne Gore utvrđene su nadležnosti, organizacija i način rada za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu Crne Gore. Postupak samovrednovanja, kontinuiranog praćenja, osiguranja i unapređenja kvaliteta sprovode Centar za unapređenje kvaliteta na nivou Univerziteta i Komisija za obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta na nivou organizacione jedinice Univerziteta. Univerzitet i organizacione jedinice, kao nosioci implementacije sistema kvaliteta djeluju usklađeno i odgovorni su za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu. U okviru Centra za unapređenje kvaliteta funkcionišu 2 stalna tijela: Odbor za upravljanje sistemom kvaliteta i Odbor za monitoring master studija. U prvom Odboru, koji broji 11 članova, je i predstavnik studenata, kojeg bira Studentski parlament, tako da je uloga studenata u cjelokupnom procesu veoma bitna. Nadležnosti Odbora su detaljno opisane u sklopu standarda 1.8. Kroz postupak samoevaluacije fakultetskih jedinica, a po preporuci IEP tima, Univerzitet sprovodi postupak samovrednovanja, kako bi se sagledalo realno stanje. Standardi, odnosno indikatori kvaliteta su veoma važan instrument za praćenje kvaliteta stanja u visokom obrazovanju i definisanje pravca razvoja univerziteta. Univerzitet Crne Gore je prepoznao potrebu izrade standarda kvaliteta za instituciju, a u skladu sa Evropskim prostorom visokog obrazovanja, odnosno sa dokumentom pod nazivom Standardi i smjernice za obezbjeđivanje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG). Jedan segment Strategije razvoja Univerziteta 2019-2024. tretira pitanje obezbjeđenja i unapređenja sistema kvaliteta, kao i kreiranje i realizaciju kvalitetnih i inovativnih studijskih programa na svim nivoima studija. Pored dokumenata Standardi i indikatori za unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta, Pravilnika o organizaciji i radu sistema za osiguranje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu Crne Gore, Strategije razvoja UCG, postoje i druga normativna akta kojima se regulišu pitanja iz oblasti kvaliteta, kao što su Zakon o visokom obrazovanju, Statut Univerziteta, Etički kodeks, i odluke nadležnih tijela za pojedine oblasti (kao što je npr. plagijarizam), a kojima se podstiče unapređenje kvaliteta na Univerzitetu. Centar za unapređenje kvaliteta, kroz brojne aktivnosti, nastoji da obezbijedi jednako učešće akademskog osoblja, administrativnog osoblja i studenata, kao članova akademske zajednice, kako bi zajednički i kontinuirano unapređivali sistem kvaliteta na UCG. Na nivou Univerziteta, uspostavljen je Centar za unapređenje kvaliteta, kao dio organizacione strukture Rektorata i nadležan je za

funkcionisanje sistema za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu. U okviru Centra kao stručno tijelo funkcionira i Odbor za upravljanje sistemom kvaliteta, a članove imenuje Senat. Svaka organizaciona jedinica Univerziteta ima komisiju za obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta. Postupak za obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta sprovodi se u skladu sa kriterijumima i standardima za samovrednovanje i procedurama za ocjenjivanje kvaliteta ustanova visokog obrazovanja. Sistem osiguranja i unapređenja kvaliteta je usklađen sa ciljevima Evropskog prostora visokog obrazovanja, potencirajući značaj visokih standarda kvaliteta u svim oblastima djelovanja. Uvažavajući činjenicu da se realizuju aktivnosti za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta obrazovanja na univerzitetu/fakultetu i ovaj kriterij se smatra ispunjenim.

Kriterijum za ocjenjivanje: Potreban

1.9. Opšti stav o međunarodnoj uporedivosti ustanove, njene organizacione strukture i djelatnosti (međunarodne ustanove).

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno	Nije ispunjeno
	X		

Komentar/ostvrt/preporuke:

Univerzitet je organizovan po uzoru na moderne evropske univerzitete. Rad na boljoj međunarodnoj poziciji Univerziteta Crne Gore i intenzivnijem uključivanju u evropski obrazovni i istraživački prostor, jedna je od prioritarnih aktivnosti Univerziteta. Kontinuirano se radi na jačanju mreže strateških partnerstava, kroz uspostavljanje saradnje sa većim brojem univerziteta koji su rangirani na Šangajskoj listi, ali i univerzitetima iz regiona. Sa ciljem intenziviranja aktivnosti internacionalizacije Univerzitet Crne Gore je u decembru 2020. godine usvojio Strategiju internacionalizacije za period 2021-2026. godine. Strategija internacionalizacije predstavlja strateški okvir za povećanje međunarodne vidljivosti i prepoznatljivosti UCG. Strategijom su definisani održivi ciljevi u okviru četiri prioritarnih oblasti: internacionalizacija nastavnih aktivnosti; internacionalizacija istraživanja; mobilnost studenata i osoblja; međunarodno pozicioniranje. Cilj je i privući što veći broj stranih studenata, kroz akademsku otvorenost i ponudu određenog broja predmeta i studijskih programa na engleskom jeziku. Aktivnosti na polju internacionalizacije su takođe usmjerene i na jačanje postojećih i izgradnju novih partnerstava sa renomiranim visokoobrazovnim ustanovama iz regiona i šire u oblastima od zajedničkog interesa, na uspostavljanje zajedničkih studijskih programa na svim nivoima studija, na pripremu i realizaciju zajedničkih istraživačkih i strukturnih projekata, aktivno učešće u međunarodnim univerzitetskim asocijacijama itd. Univerzitet Crne Gore kontinuirano radi na razvoju internacionalizacije, samim tim je 2022. godine postao punopravni član Ulysseus mreže evropskih univerziteta čime će se pojačati međunarodna konkurentnost i unaprijediti istraživački profil Univerziteta Crne Gore, koji je prepoznat u Evropskom prostoru visokog obrazovanja, a i šire. Obzirom da je ustanova međunarodno uporediva i prepoznata i kriterij 1.9. se smatra ispunjenim.

STANDARD 2. STRUKTURA STUDIJSKOG PROGRAMA I KONCEPCIJA ZA REALIZACIJU STUDIJA

KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni				
<p>2.1. Ciljevi studijskog programa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Akademski klasifikacija (akademske ili primijenjene studije) i obrazloženje pripadnosti nivou visokog obrazovanja u okviru Crnogorskog kvalifikacionog okvira (u daljem tekstu: CKO) i usklađenosti sa Evropskim kvalifikacionim okvirom (u daljem tekstu: EKO); • Ciljevi studijskog programa i njihova usklađenost sa osnovnim ciljevima ustanove; • Formalna usklađenost ciljeva programa sa njegovom klasifikacijom i nivoom u CKO-u. 				
Ocjena ispunjenosti				
Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno
<i>Komentar/ostvrt/preporuke:</i>				
<p>Prema akademskoj klasifikaciji i pripadnosti nivou visokog obrazovanja u okviru Crnogorskog kvalifikacionog okvira, studijski program master akademskih studija Specijalne edukacije i rehabilitacije spada u nivo VII2 kvalifikacija visokog obrazovanja, obima 120 ECTS. Prilikom definisanja ishoda učenja kreiranih u okviru predmetnih kurikuluma pošlo se od osnovnih akademskih studija Specijalne edukacije i rehabilitacije VI nivoa CKO, uz dodatnu pažnju posvećenu Dablinskim deskriptorima. Ishodi učenja na nivou studijskog programa master akademskih studija nastali su kao rezultat pojedinačnih predmetnih ishoda i u cjelosti zadovoljavaju uslove za VII2 nivo kvalifikacije. Studijski program master akademskih studija Specijalna edukacija i rehabilitacija usklađen je sa nivoima Crnogorskog kvalifikacionog okvira (CKO), kao i sa Evropskim kvalifikacionim okvirom (EKO) i predstavljen je kao: - Master akademske studije Specijalne edukacije i rehabilitacije, traju dvije godine, 4 semestra, 120 ECTS i realizuju se kroz tri modula, modul 1 Razvojne smetnje i poremećaji, modul 2 Smetnje i poremećaji govora i sluha, modul 3 Poremećaji u ponašanju. Diploma MAS se dobija u skladu sa odabranim modulom: Master specijalni pedagog - modul razvojne smetnje i poremećaji; Master specijalni pedagog - modul smetnje i poremećaji govora i sluha; Master specijalni pedagog - modul poremećaji u ponašanju. Studijski program Specijalna edukacija i rehabilitacija na master studijama sa modulima, ostvaruje svoju djelatnost preko Filozofskog fakulteta i institucija predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja, resursnih centara, kao i institucija socijalne i zdravstvene zaštite, ustanova za izvršenje krivičnih sankcija i privatnom praksom sa kojima Fakultet ima uspostavljenu saradnju o nastavnoj praksi. Osnovni cilj studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija je unapređivanje opštih znanja iz oblasti specijalne edukacije i rehabilitacije i sticanje specijalističkih znanja u oblastima defektologije, logopedije i socijalne pedagogije, sticanje sposobnosti i vještina potrebnih za samostalan stručni i istraživački rad u oblasti specijalne edukacije i rehabilitacije i razvoj profesionalnog identiteta i kompetencija za rad u područjima dijagnostike i tretmana poremećaja u razvoju, poremećaja u govoru, jeziku i komunikaciji, poremećaja u učenju i ponašanju, sticanje kompetencija za psihosocijalnu podršku osobama sa razvojnim ili stečenim senzornim, kognitivnim i motoričkim smetnjama i poremećajima, kao i osobama sa poremećajima humane komunikacije i osobama sa poremećajima u ponašanju, kao i članovima njihovih porodica; sticanje znanja za bavljenje istraživačkim radom i uslova za nastavak školovanja na</p>				

doktorskim studijama specijalne edukacije i rehabilitacije i srodnih fakulteta. Ciljevi programa master akademskih studija su zasnovani na savremenim znanjima iz oblasti defektologije, logopedije i socijalne pedagogije. Interdisciplinarnost ovih nauka data je kroz zajedničke predmete svih modula u prvom semestru master akademskih studija Specijalne edukacije i rehabilitacije. Uža specijalistička znanja strukturirana su u posebne predmete vezano za pojedine module. Uz to, studijski program daje mogućnost za razvoj brojnih istraživačkih projekata i saradnju sa stručnom i naučnom javnošću na nacionalnom i međunarodnom nivou. Ciljevi studijskog programa su prilagođeni osnovnoj djelatnosti ustanove, materijalnim i ljudskim resursima i potrebama studenata i tržišta rada. Primarni cilj studijskog programa je da studenti: (1) unaprijede teorijska i praktična znanja stečena na osnovnim akademskim studijama specijalne edukacije i rehabilitacije, u svrhu rješavanja problema sa kojima se sreću u svom profesionalnom radu, (2) razviju nova znanja i kompetencije za funkcionalnu i diferencijalnu dijagnostiku i tretman u određenoj oblasti specijalne edukacije i rehabilitacije (defektologija, logopedija, socijalna pedagogija), (3) razviju kompetencije za bavljenje istraživačkim radom i steknu uslove za cjeloživotno obrazovanje. Nakon završetka studijskog programa master akademskih studija, studenti će biti osposobljeni za samostalni stručni rad u izabranoj oblasti specijalne edukacije i rehabilitacije u predškolskim institucijama, osnovnim i srednjim školama, resursnim centrima, u ustanovama socijalne i zdravstvene zaštite, ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija, privatnom sektoru. Prema Međunarodnim standardima klasifikacije obrazovanja (International standard classification of education-Fields of education and training 2013 – ISCED-F 2013 - detailed field description) program master akademskih studija Specijalne edukacije i rehabilitacije inkorporira oblasti: 011 - nauke o obrazovanju (0113-Obuka nastavnika bez predmetne specijalizacije), 0915 - Terapija i rehabilitacija; 0921 - Zaštita starijih osoba sa invaliditetom; 0922 – Servisi za brigu o deci i mladima; 0923 - Socijalni rad i savjetovanje. U skladu sa naprijed navedenim, kriterij 2.1. smatra se ispunjenim.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.2. Ishodi učenja studijskog programa

- Ishodi učenja su dostupni zainteresovanim stranama, primarno nastavnicima i studentima;
- Planirani ishodi učenja su uporedivi sa Dablinskim deskriptorima;
- Postoji mogućnost za provjeru ishoda učenja u okviru internog sistema obezbjeđenja kvaliteta;
- Ishodi učenja će biti dostupni, realni i odražavati napredak u datoj oblasti;
- Ishodi učenja će omogućiti razvijanje saradnje sa relevantnim stranama.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Studijski program master akademskih studija Specijalna edukacija i rehabilitacija obrazuje stručnjake za samostalan stručni rad sa osobama s različitim vrstama smetnji i poremećaja, za rad sa porodicama osoba sa smetnjama i poremećajima u razvoju i širom društvenom zajednicom. Završetkom studijskog programa razvijena su stručna znanja koja se odnose na poznavanje razvoja, karakteristika ponašanja, i potreba i mogućnosti funkcionisanja u socijalnoj sredini osoba sa razvojnim i stečenim smetnjama i poremećajima, osoba sa teškoćama u humanoj komunikaciji, osoba sa poremećajima u ponašanju. Master

akademske studije Specijalne edukacije i rehabilitacije studentima obezbjeđuje nadogradnju i produbljivanje stečenih znanja i vještina koje su studenti stekli na osnovnim akademskim studijama, a samim tim i viši nivo kompetencija u području izabranog modula (razvojne smetnje i poremećaji, smetnje i poremećaji govora i sluha, poremećaji u ponašanju).

Ishodi učenja master akademskih studija grupisani su prema modulima:

Modul 1 - Razvojne smetnje i poremećaji

analizira, kritički sagledava i integriše teorijska i praktična znanja iz oblasti defektologije; samostalno primjenjuje stručne i istraživačke pristupe u rješavanju kompleksnih problema u oblasti defektologije; sprovodi funkcionalnu defektološku dijagnostiku kognitivnih, motoričkih i senzornih smetnji i poremećaja u razvoju koristeći savremene instrumente i multidisciplinarnu metode; dizajnira, sprovodi i evaluira specifične, individualne programe podrške i tretmana, metode i tehnike rada za osobe sa autizmom, osobe sa kognitivnim, motoričkim i senzornim smetnjama i poremećajima u razvoju; kreira, primjenjuje i evaluira defektološke tretmane osoba sa smetnjama i poremećajima u razvoju; primjenjuje savremenu metodologije za izradu i evaluaciju IROP-a; planira i realizuje programe psihosocijalne podrške porodicama osoba sa invaliditetom i informisanje i savjetovanja društvene zajednice u cilju ostvarivanja uspješne socijalne integracije i inkluzije; analizira i predlaže mjere za unapređenje sistema društvene brige za osobe sa autizmom, osobe sa kognitivnim, motoričkim i senzornim smetnjama i poremećajima u razvoju; integriše stečena teorijska i praktična znanja i samostalno primjenjuje stručne i istraživačke pristupe u rješavanju kompleksnih problema u oblasti defektologije; planira i samostalno sprovodi relevantna istraživanja u oblasti defektologije; učestvuje u projektima koji doprinose unapređenju defektološke teorije i prakse. Studenti stiču znanja iz metodologije istraživanja, kao i procjene razvojnih smetnji i poremećaja što će im u znatnoj mjeri doprinijeti izradi master rada. Preporuka je stručnu praksu usmjeriti na procjenu odnosno izradu individualno prilagođenih programa podrške ili direktnu primjenu komplementarnih i suportivnih metoda i tehnika, a sve u cilju prikupljanja podataka za izradu master rada, čime će se u znatnoj mjeri doprinijeti praktičnom odnosno stručnom usavršavanju studenta.

Modul 2 - Smetnje i poremećaji govora i sluha

primjenjuje stečena unaprijeđena teorijska znanja iz oblasti logopedije, koristi logopedsku dijagnostiku različitih vrsta govorno-jezičkih smetnji i poremećaja, izrađuje specifične, individualne programe tretmana, koristi metode i tehnike logopedskog rada sa osobama sa autizmom, kognitivnim i motoričkim smetnjama, te gluvim i nagluvim osobama, samostalno sprovodi logopedski tretman govorno-jezičkih smetnji i poremećaja, pruža psihosocijalnu podršku porodicama osoba sa poremećajima humane komunikacije i informiše i savjetuje društvenu zajednicu u cilju stvaranja uspješne socijalne integracije i inkluzije; integriše stečena teorijska i praktična znanja i samostalno ih primjenjuje u rješavanju stručnih problema u ovoj oblasti. Studenti stiču znanja iz metodologije istraživanja, kao i savremenih pristupa u tretmanu poremećaja govora i sluha, kao i savremenim tehnologijama kako u dijagnostici tako i u terapiji što će im u znatnoj mjeri doprinijeti izradi master rada. Preporuka je stručnu praksu takođe usmjeriti na primjenu savremenih terapijskih modela, tehnika

komunikacije i tretmana poremećaja govora i sluha, čime će se u znatnoj mjeri doprinijeti praktičnom odnosno stručnom usavršavanju studenta.

Modul 3 - Poremećaji u ponašanju

analizira, kritički sagledava i integriše teorijska i praktična znanja iz oblasti socijalne pedagogije; samostalno primjenjuje stručne i istraživačke pristupe u rješavanju kompleksnih problema u oblasti socijalne pedagogije; planira i sprovodi socijalnopedagošku procjenu djece, koristeći multidisciplinarnu metode i validirane instrumente za identifikaciju potreba i rizika; dizajnira, razvija i implementira specifične programe prevencije poremećaja u ponašanju u različitim društvenim kontekstima; primjenjuje metode i tehnike penalnog i postpenalnog tretmana; planira i realizuje programe psihosocijalne podrške porodicama osoba sa poremećajima u ponašanju i informisanje i savjetovanja društvene zajednice za uspješniju socijalnu integraciju i inkluziju; razvija i unapređuje vještine komunikacije sa osobama sa poremećajima u ponašanju; integriše stečena teorijska i praktična znanja i samostalno primjenjuje stručne i istraživačke pristupe u rješavanju kompleksnih problema u oblasti socijalne pedagogije; planira i samostalno sprovodi relevantna istraživanja u oblasti socijalne pedagogije, uz kritičku analizu rezultata i formulaciju preporuka za unapređenje stručne djelatnosti; učestvuje u projektima koji doprinose unapređenju prakse i kvaliteta usluga u oblasti socijalne pedagogije. Studenti stiču znanja iz metodologije istraživanja, kao i znanja iz oblasti psihopatologije ponašanja i općenito društvenih devijacija. Kroz praksu usvajaju vještine socijalne komunikacije, vrše socijalnopedagošku procjenu i primjenu metoda i tehnika penalnog tretmana i postpenalne zaštite što doprinosi njihovom cjelokupnom stručnom usavršavanju. Ishodi učenja su u potpunosti usklađeni sa nivoom obrazovanja (VII-2) Crnogorskog kvalifikacionog okvira koji je u potpunosti usklađen sa Evropskim kvalifikacionim okvirom, tako da se kriterij 2.2. može smatrati ispunjenim.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.3. Usaglašenost ishoda učenja sa ciljevima studijskog programa

- Ciljevi programa će se sistematski sprovesti u praksi. Postoje informacije o tome kako svaki predmet ili modul doprinosi ostvarenju ciljeva studijskog programa;
- Svi predmeti ili moduli opisani u "priručniku za predmete/module" studijskih programa sadrže informacione liste, koje su dostupne zainteresovanim stranama (prvenstveno studentima i nastavnicima);
- Postoji jasan opis znanja, vještina i kompetencija, koji se od studenata očekuje da steknu nakon odslušanih pojedinih predmeta na studijskom programu;
- Ishodi učenja su jasni i razumljivi za nastavnike i studente.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Ciljevi studijskog programa operacionalizovani su kroz ciljeve pojedinačnih predmeta i u funkciji su učenja studenata kroz istraživanje savremenih tendencija u direktnom i digitalnom ambijentu za nastavu učenja. Programi predmeta orijentisani su ka sticanju znanja, vještina i unaprjeđivanje kompetencija u oblasti izabranog modula. Predmeti na master akademskim studijama omogućavaju studentima nadogradnju znanja i vještina stečenih u toku prvog ciklusa studija. Oni imaju za cilj da dodatno osposobe stručnjake za samostalni stručni rad u izabranim oblastima (defektologija, logopedija, socijalna

pedagogija), kao i za bavljenje istraživačkim radom u ovim oblastima. Nakon završetka studijskog programa, svršeni studenti će biti osposobljeni da se bave edukacijom, savjetovanjem i pružanjem ostalih vidova podrške osobama sa senzornim, kognitivnim, motoričkim smetnjama i poremećajima i osobama sa poremećajima humane komunikacije i osobama sa poremećajima u ponašanju; ali i pružanjem adekvatne podrške članovima njihovih porodica što podstiče proces stvaranja humanijeg i inkluzivnijeg društva. Svaki modul i predmet u okviru pojedinačnog modula u potpunosti doprinose ostvarivanju ciljeva studijskog programa. Informacione liste su sastavni dio materijala za akreditaciju, one sadrže sve neophodne elemente elemenata (ciljevi, sadržaji, aktivnosti, metode, oblici i literarura). Svaka informaciona lista predstavlja kurikulum nastavnog predmeta orijentisan prema ishodima učenja, što znači da ishodi učenja eksplicitno saopštavaju znanja, vještine i kompetencije koji se postižu izučavanjem predmeta. Ishodi učenja na nivou studijskog programa nastali su kao rezultat ishoda učenja na nivou pojedinih predmeta. Kriterij 2.3. smatra se ispunjenim.

Kriterijum za ocjenjivanje: Potreban

2.4. Perspektive na tržištu rada, praktični značaj i profesionalne potrebe za studijskim programom

- Postoji tražnja na tržištu rada za svršenim studentima koji posjeduju kompetencije planirane ishodima učenja na studijskom programu ili se očekuju takvi trendovi u srednjem roku;
- Urađena procjena potreba tržišta rada i u skladu sa tim planiran broj upisanih studenata na studijskom programu;
- Kompetencije dozvoljavaju svršenim studentima da rade u području rada koje je usklađeno sa stečenom kvalifikacijom;
- Studijski program je povezan sa profesionalnom praksom (praktični zadaci, projekti, rad kod poslodavca tokom studija).

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Ovo je prvi, državni univerzitetski program drugog ciklusa akademskih studija Specijalne edukacije i rehabilitacije koji se akredituje u Crnoj Gori. Osnivanje ovog studijskog programa doprinijeće izgradnji potrebnih kadrova koji će stečenim znanjem unaprijediti praksu specijalne edukacije i rehabilitacije, doprinijeti unapređenju rada socijalne i zdravstvene zaštite, javnog i privatnog sektora na svim nivoima u praktičnim okolnostima i tako učestvovati u inoviranju obrazovanja i društva u cjelini. Prema evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, na biroima rada nema kandidata sa diplomom master specijalni pedagog. Predviđen je broj od 30 studenata prema potrebama tržišta. U zavisnosti od stanja na tržištu rada u perspektivi, broj traženih kandidata po studijskoj godini može biti promijenjen. Nakon završetka studijskog programa, studenti će biti osposobljeni za samostalni stručni rad u vaspitno obrazovnim ustanovama, resursnim i dnevnim centrima, privatnoj praksi, ustanovama socijalne i zdravstvene zaštite, ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija i slično. Takođe, otvara im se mogućnost nastavka školovanja i bavljenje naučno-istraživačkim radom u okviru doktorskih studija na srodnim fakultetima i/ili fakultetima za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju u okruženju. U okviru samih studija

predviđeno je da studenti odrade praksu u obrazovnim institucijama (predškolskim, osnovnim i srednjoškolskim ustanovama), ustanovama socijalne i zdravstvene zaštite, privatnoj praksi itd. kako bi se pripremili za tržište rada. Cilj master studija studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija je obrazovanje kompetentnih i visoko stručnih kadrova. Ovaj program će obezbijediti stručni kadar za vaspitne i obrazovne institucije, kao i institucije socijalne i zdravstvene zaštite, ali i istraživače iz ove oblasti čiji rad može unaprijediti rad ustanova poput Zavoda za školstvo i sl. Nakon završenih master akademskih studija, u zavisnosti od modula, diplomirani studenti posjeduju integrisana znanja o problemima u učenju, ponašanju, govoru i jeziku, vještine za samostalnu psihosocijalnu podršku osobama sa smetnjama i poremećajima u razvoju i njihovim porodicama. Posjeduju visoko specijalistička znanja za samostalan rad u izabranoj oblasti specijalne edukacije i rehabilitacije (defektologija, logopedija, socijalna pedagogija). Posjeduju znanja i vještine za funkcionalnu i diferencijalnu dijagnostiku u odnosu na različite vrste i nivoe smetnji i poremećaja i sposobnost za istraživanje i primjenu naučnih i stručnih rezultata u praktičnom radu. Vladaju metodologijom izrade programa i metodama individualnog tretmana u radu u defektologiji, logopediji i socijalnoj pedagogiji. Obzirom da postoji potreba za kadrom, a i interes potencijalnih kandidata, potrebe tržišta će biti zadovoljene što je i osnovni cilj. Kriterij 2.4. se smatra ispunjenim.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.5. Prijavljivanje i uslovi za upis na studijski program

- Procedure za upis na studijski program su regulisane, strogo se primjenjuju, transparentne su u pogledu Kriterijum za ocjenjivanje kvaliteta i omogućavaju ostvarenje planiranih ishoda učenja;
- Planirani uslovi za upis obezbjeđuju da kandidati posjeduju potrebne kompetencije za nesmetan nastavak formalnog obrazovanja;
- Svi kandidati su jednako tretirani;
- Procedure su jasne i dostupne za sve zainteresovane kandidate;
- Obezbijeđeni su uslovi za upis planiranog broja studenata;
- Postignuti nivo obrazovanja neophodan za upis;
- Dodatni uslovi za upis kandidata koji uzimaju u obzir rezultate postignute u prethodnom školovanju i rezultate postignute na prijemnom ispitu, odnosno ispitu za provjeru znanja, sklonosti i sposobnosti kandidata za upis;
- Transparentno ocjenjivanje kod provjera za upis

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Kriterijumi za upis sprovode se u skladu sa kriterijumima na Univerzitetu. Studenti se rangiraju na osnovu opšteg uspjeha na osnovnim studijama, VI podnivoa Nacionalnog okvira kvalifikacija (diploma osnovnih studija u obimu od 180 ECTS kredita), izraženog kroz indeks uspješnosti i uspjeha na prijemnom ispitu. Konkurs se objavljuje u sredstvima javnog informisanja i na sajtu Univerziteta. Transparentno prikazuje broj studenata, koji se traži za određeni modul studijskog programa. Nakon rangiranja, na sajtu fakulteta se ističu preliminarne rang-liste, sa mogućnošću prigovora ili žalbe Centralnoj komisiji za upis. Po isteku tog perioda, nakon rješavanja eventualnih primjedbi, ističe se konačna rang-lista

studentata. Objavljuje se spisak dokumenata i radnji koje je potrebno sprovesti kako bi se kandidat upisao na fakultet i jasno se ističu vrijeme i datum upisa. Rangiranje i potpisivanje preliminarnih i konačnih rang-lista za upis sprovodi Komisija za upis. Prilikom upisa, student potpisuje Ugovor o studiranju, koji definiše prava i obaveze studenta. Ukoliko se u prvom upisnom roku ne upišu, raspisuje se drugi konkurs. Na master akademske studije Specijalne edukacije i rehabilitacije može da se upiše lice koje je završilo osnovne akademske studije na studijskom programu Specijalna edukacija i rehabilitacija u obimu od 180 ECTS. Ova lica se rangiraju i upisuju na osnovu opšte prosječne ocjene na osnovnim studijama. Kandidati koji su stekli 240 ECTS na nekom od studijskih programa Specijalna edukacija i rehabilitacija prilikom upisa rangiraju se na osnovu opšte prosječne ocjene uz kasniju mogućnost priznavanja određenog broja ECTS u skladu sa izabranim modulom. Obzirom da postoje razrađene procedure za upis na studijski program, kriterij 2.5. se smatra ispunjenim.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.6. Nastavni plan

- Nastavni plan i program moraju biti planirani tako da omogućavaju postizanje ishoda učenja za vrijeme predviđeno za završetak studija;
- Povezanost sadržaja kurikuluma sa zahtjevima struke;
- Sadržaj nastavnog plana je javno dostupan u priručniku i na web stranici ustanove;
- Studenti su, na početku nastave, upoznati sa predmetima kroz informacioni paket za sve predmete;
- Cjelishodnost predmeta u odnosu na njihov broj (dobra zastupljenost), raspored na nivoima studija, pripadnost akademskom/primijenjenom studijskom programu i podjela na grupe teorijskih, naučnih i dr. predmeta.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno	Nije ispunjeno

Komentar/ostvrt/preporuke:

U pisanju nastavnih planova i programa učestvuju nastavnici na svim predmetima, Komisija koja se formira unutar studijskog progama ili fakulteta i na taj način participiraju svi zaposleni. Nastavni plan se u konačnom usvaja na Vijeću i prosljeđuje se Rektoratu na dalje postupanje i procedure. Studijski programi i nastavni planovi prate aktuelne i najnovije promjene u okviru predmeta, kao i samih studijskih programa, a s obzirom na naučnu djelatnost, prate se i savremena naučna dostignuća i ista implementiraju u planove i programe predmeta. Strateški plan razvoja ustanove predviđa sljedeće aktivnosti: - Analiza uspješnosti studijskih programa sa prijedlogom unaprijeđenja strukture i kvaliteta studijskih programa uključujući reviziju povezanosti svih elemenata kurikuluma (opterećenje studentata, način ispitivanja i ocjenjivanja, organizacija nastave, ishodi učenja), - Analiza usklađenosti ishoda učenja studijskih programa sa potrebama tržišta rada. Kontinuirano praćenje i revidiranje sadržaja programa, koje uključuju potrebe društva, rezultiraće potencijalnim izmjenama nastavnog plana master akademskih studija na studijskom programu, prema potrebi. Kroz redovnu komunikaciju rukovodstva programa sa predstavnicima studentata, pratiće se očekivanja studentata i njihove reakcije na nastavne programe. Uvažavaće se potrebe studentata i njihove sugestije na nivou kolegijuma ili

Vijeća, kao i na sjednicama Komisije za kontrolu kvaliteta, čiji je jedan od članova student povjerenik. Sve promjene u planovima nastave, terminima provjera znanja, načina izvođenja nastave i testiranja, rade se u dogovoru sa predstavnicima studenata. Nedeljna i semestralna opterećenja studenata su definisana Programom, u čijem kreiranju su praćene preporuke Zakona o visokom obrazovanju. Opterećenja studenata u okviru pojedinih predmeta su definisana u okviru ECTS kataloga datog predmeta. U ovom katalogu navedeni su i ciljevi i ishodi učenja po studjskim programima. Na Studijskom programu definisane su nastavne baze kao mjesta gdje je moguće izvoditi praktičnu nastavu i usavršavati se u tom smislu (laboratorije, naučno-istraživačke institucije, javna preduzeća i slično. Pošto postoji veći broj Memoranduma o saradnji, koji su potpisani između Filozofskog fakulteta i institucija koje se bave obrazovanjem, kao i specijalnom edukacijom i rehabilitacijom, postoji i značajan prostor za saradnju, slanje studenata na praksu i uvrštavanje ovih institucija u nastavne baze Studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija. Master akademske studije Specijalne edukacije i rehabilitacije traju dvije godine, IV semestra, 120 ECTS, i realizuju se na sledeći način: moduli: Razvojne smetnje i poremećaji; Smetnje i poremećaji sluha i govora; Poremećaji u ponašanju:

- u I semestru šest zajednički obaveznih predmeta;

- u II i III semestru 11 predmeta (predmeti su obavezni i zasebni za svaki modul) i

- u IV semestru kroz Prijavu master rada i izradu i odbranu master rada.

Nastavni plan i program, omogućava postizanje ishoda učenja za vrijeme predviđeno za završetak studija, posebno u smislu osposobljavanja studenata da budu stručno orijentisan kadar u oblasti: Razvojne smetnje i poremećaji; Smetnje i poremećaji sluha i govora; Poremećaji u ponašanju, kao i da stečena znanja primijene u praksi tokom svog radnog angažmana. Na ovaj način izvršice se osposobljavanje neophodnog kadra za rad u različitim institucijama obrazovanja, koje imaju i potrebu za istim. Nastavni plan i program je usklađen sa ishodima učenja. Kriterij 2.6. je ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.7. Analiza metodike nastave

- Sve obrazovne metode, didaktička sredstva, rad u laboratoriji i seminari jasno su istaknuti u okviru informacionog paketa za sve predmete.
- Koriste se različiti načini realizacije nastave;
- Fleksibilno se koristi niz pedagoških metoda;
- Načini realizacije nastave i korišćene pedagoške metode se redovno procenjuju i prilagođavaju.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

U nastavi se koriste različite pedagoške metode, počev od didaktičkih koje omogućavaju da se studenti uvedu u program i motivišu za predstojeću aktivnost, preko istraživačkih, koje podrazumijevaju samostalno traganje za činjenicama, pronalaženje veza i odnosa među njima, do učenja putem rješavanja problema. Planirano je organizovanje praktične nastave

u vrtićima, školama, resursnim centrima, ustanovama socijalne zaštite, ustanovama zdravstvene zaštite, kaznenopopravnim zavodima, dnevnim boravcima za djecu i mlade sa problemima u ponašanju, i drugim ustanovama javnog, ali i privatnog sektora sa kojima će se potpisati ugovor o saradnji. Postupak studentskog vrednovanja nastave sprovodi se anketiranjem studenata na svim nivoima, vezano za kvalitet studijskih programa, kvalitet nastave, uslova i rada. Anketa je anonimna i sprovodi se na kraju svake studijske godine, a period anketiranja definisan je akademskim kalendarom, koji usvaja Senat Univerziteta Crne Gore. Anketa se sprovodi elektronskim putem i rezultati se automatski obrađuju u Centru informacionog sistema Univerziteta Crne Gore (CIS). Na osnovu obrađenih podataka, u procedurom predviđenim slučajevima, nastavnici i saradnici su dužni da pripreme prijedloge za unaprijeđivanje nastave iz svog predmeta. Pristup anketama za sve nastavnike i saradnike ima i rukovodilac studijskog programa. Rezultati anketiranja studenta analiziraju se i usvajaju na sjednici Vijeća, a potom prosleđuju Centru za kontrolu kvaliteta Univerziteta Crne Gore. U skladu sa pravilima, studijski program realizuje se kroz nastavu, naučno-istraživački rad i izradu i odbranu master rada. Nastava će se izvoditi grupno za 5 i više studenata ili mentorski za manje od 5 studenata. Isticanje obrazovnih metoda: Svi predmeti u okviru nastavnih listi sadrže detaljne informacije o metodama i sredstvima koja se koriste za izvođenje nastave (predavanja, vježbe, seminari, studije slučaja, online resursi, multimedijalni materijali, itd.). Ove informacije su dostupne u informacionom paketu za svaki predmet, omogućavajući studentima da se unaprijed pripreme i prilagode načinu izvođenja nastave. Različiti načini realizacije nastave: Nastava se realizuje kroz različite forme kao što su interaktivna predavanja, radionice, praktične vježbe, samostalni rad, grupni projekti, e-učenje i druge. Takav diverzitet nastavnih metoda omogućava studentima da razvijaju različite vještine i kompetencije, te da se prilagode različitim stilovima učenja. Fleksibilna upotreba pedagoških metoda: Nastavnici koriste različite pedagoške metode u zavisnosti od potreba i karakteristika studenata, kao i od specifičnosti predmeta. Redovna procjena i prilagođavanje načina realizacije nastave i pedagoških metoda: Postoji sistematičan pristup procjeni efikasnosti načina realizacije nastave i korišćenja pedagoških metoda. Nastavnici redovno prikupljaju povratne informacije od studenata kroz ankete, evaluacije i diskusije. Na osnovu prikupljenih podataka, vrši se analiza i prilagođavanje metoda i sredstava kako bi se poboljšao kvalitet nastave i učenja. Ovaj proces omogućava kontinuirano unaprijeđenje nastavnog procesa i prilagođavanje potrebama studenata. Koriste se različiti načini realizacije nastave, čime je kriterij 2.7. ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.8. Ispiti (koncept i organizacija)

- Broj, vrsta i organizacija provjere znanja i završnog ispita su planirani tako da podrže ostvarivanje planiranih ishoda učenja u vremenu planiranom za završetak studija;
- Studentima je obezbijedeno dovoljno vremena da se pripreme za provjere znanja i završne ispite;
- Oblik ispita i završnog ispita su istaknuti u informacionom paketu za svaki predmet/modul;
- Studenti su informisani o zahtjevima na ispitu, koji su u skladu sa obrazovnim ciljevima predmeta/modula;
- Organizacija ispita ne utiče na produžetak vremena studiranja;

- Kriterijum za ocjenjivanje za ocjenjivanje su transparentni za nastavnike i studente i garantuju postizanje ishoda učenja;
- Završetak ciklusa studijskog programa je jasno definisan (teza ili drugi individualni zadatak).

Ocjena ispunjenosti
Ispunjeno

X

Djelimično ispunjeno

Nije ispunjeno

Komentar/ostvrt/preporuke:

Znanje i vještine studenata provjeravaju se i vrednuju kontinuirano u toku semestra i na završnom ispitu. Studenti imaju mogućnost da znanja i vještine koje su stekli pokažu kroz tri oblika provjere znanja: usmeno, u pisanoj formi i praktično, što je vidljivo u informacionim listovima svakog predmeta. Kompletan nastavni sadržaj, načini bodovanja i ocjenjivanja, literatura, termini provjera znanja, dostupni su u samom ECTS katalogu. Predmetni nastavnik obavezan je da na prvom času nastave upozna studente pored ostalog i sa kriterijumima za ocjenjivanje koji garantuju postizanje ishoda učenja. Na osnovu gore navedenog studenti na vrijeme dobijaju sve potrebne informacije i posjeduju dovoljno vremena za kvalitetnu pripremu ispita. Nastavno i drugo osoblje, uključeno u realizaciju datog predmeta, upoznato je sa postojećim metodama testiranja, ispitivanja i svim pravilnicima koji definišu te procese. Studenti imaju pravo na izvod iz plana rada u pisanoj formi. Na prvom času sve te pojedinosti se predočavaju i elaboriraju, studenti se upoznaju eventualno sa specifičnostima predmeta i njihovim principima. Ustanova je dužna da na početku studijske godine (isticanjem informacije na sajtu fakulteta i na oglasnim tablama) informiše studente o načinu, vremenu i mjestu održavanja nastave, provjere znanja i ispita, rezultatima ispita i drugim pitanjima od značaja za organizaciju studija. Načini provjere znanja, kreiranje ispitnih pitanja i koncepcija samog kako nastavnog tako i ispitnog procesa rezultat su dugogodišnjeg iskustva nastavnika ili njihovih mentora i u saglasju su sa onim što se od studenta datim kursom traži i očekuje. Sve informacije (kako je i ranije na par mjesta navedeno) studenti dobijaju putem odgovarajućih sredstava za komunikaciju i informisanje (sajt, društvene mreže, studentski predstavnici i grupe koje su oni kreirali), kao i uvidom u radove i konsultacijama. Sve provjere znanja se na transparentan, dosljedan i pravedan način primjenjuju na sve studente, isključujući bilo kakav vid diskriminacija ili izuzimanja po bilo kom osnovu, a pri tome se poštuju sve važeće procedure. Nakon svih položenih ispita predviđenih planom i programom za master studije i odbranom master teze izdaje se diploma postdiplomskih master studija sa naznakom modula. Broj ispita, odnosno ispitnih rokova je predviđen Zakonom o visokom obrazovanju. Predmet master rada u funkciji izrade master rada student obavlja pod nadzorom mentora. Analizirajući sve postupke realizacije i provođenja provjera znanja odnosno organizacije ispita utvrđeno je da je i kriterij 2.8. ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.9. Nastava, učenje i ocjenjivanje orijentisano na studenta - student u centru obrazovnog procesa

- Postoje realne razlike kod studenata i njihovih potreba u toku studija;
- Postoje fleksibilni putevi učenja;
- Razvija se osjećaj autonomije kod studenta;

- Obezbijeđene su adekvatne smjernice i podrška nastavniku;
- Promoviše se uzajamno poštovanje odnosa student-nastavnik;
- Postoje odgovarajuće procedure za postupanje po primjedbama studenata.
- Nastavnici su upoznati sa postojećim metodama provjere znanja i ispitivanja i imaju institucionalnu podršku u razvoju ovih vještina u svojoj oblasti;
- Kriterijum za ocjenjivanje i načini provjere znanja, kao i Kriterijum za ocjenjivanje i za postignutu ocjenu unaprijed su objavljeni;
- Ocjena pokazuje studentima u kojoj mjeri su postigli željene ishode učenja;
- Studenti dobijaju povratne informacije i, ako je potrebno, koriste konsultacije o procesu ocjenjivanja;
- Gdje je to moguće, ocjenjivanje vrši više od jednog nastavnika;
- Kod uslova za ocjenu uzimaju se u obzir eventualne olakšavajuće okolnosti;
- Ocjenjivanje je konzistentno, primenjuje se za sve studente i sprovodi u skladu sa objavljenim pravilima;
- Predviđena je formalna procedura za studentske žalbe.

Ocjena ispunjenosti
Ispunjeno

X

Djelimično ispunjeno

Nije ispunjeno

Komentar/ostvrt/preporuke:

Nastava je strukturisana tako da se prilagodi različitim stilovima učenja i individualnim potrebama studenata, čime se optimizuje akademski uspjeh. Prema potrebama i zahtjevima predmeta (a tamo gdje za to postoji mogućnost) organizuje se online-nastava (korišćenjem različitih platformi). Za studijski program organizuje se praktična nastava. Postoje fleksibilni putevi učenja: Fleksibilni modaliteti učenja su implementirani, omogućavajući studentima da prilagode svoj put učenja kroz različite obrazovne aktivnosti i resurse, u skladu sa svojim aspiracijama. Studenti imaju pravo na konsultacije, kao i na uvide u svoje radove (testovi, kolokvijumi, završni ispiti). Nastavnik je dužan da u toku nastave, izrade samostalnih zadataka i pripreme za polaganje pomogne studentima organizovanjem konsultacija. Termini i vrijeme za konsultacije treba da budu usklađeni sa nastavom tako da su dostupni studentima. Na taj način se obezbjeđuje transparentnost nastavnika i predmeta, ali i razjašnjenje svih nedoumica koje student ima u vezi sa gradivom, načinom ocjenjivanja i bodovanja, literaturom, usvajanjem pojedinih tematskih cjelina. Pored toga, kroz samostalnu izradu seminarskih radova, prezentacija, domaćih zadataka, studenti stiču kritičko znanje, olakšan pristup tematici i upoznaju se bolje sa pojmovima i gradivom, čije će poznavanje na samom ispitu od njih biti zahtijevano. Nastavno i drugo osoblje, uključeno u realizaciju datog predmeta, upoznato je sa postojećim metodama testiranja, ispitivanja i svim pravilnicima koji definišu te procese. Nastavnici i saradnici se upoznaju sa realizacijom studijskog programa prvenstveno kroz organe upravljanja i Vijeće. Obezbijeđene su adekvatne smjernice i podrška nastavnom osoblju koje se podržava kroz kontinuirane obuke, mentorstvo i pristup pedagoškim resursima, čime se unaprijeđuje kvalitet nastave i odgovara na raznolikost studentskih potreba. Uzajamno poštovanje između studenata i nastavnika je podrazumijevana kategorija, koja predstavlja osnov samog nastavnog procesa, a koja se afirmiše kako kroz sam odnos nastavnika/saradnika sa jedne i studenata sa druge strane, tako i u komunikaciji uprave fakulteta sa studentskim povjerenicima, gdje se jasno naglašavaju koja prava, ali i obaveze, imaju studenti. Eventualni problemi oko načina realizacije nastave ili kriterijuma ocjenjivanja, na koje bi studenti ukazali, rješavali bi se na relaciji student-nastavnik-rukovodilac studijskog programa. Kao što to predviđaju Zakon o visokom obrazovanju, Statut i Pravilnici o studiranju na osnovnim i postdiplomskim

studijama, student ima pravo na žalbu dekanu u slučaju povrede prava na slobodu mišljenja i iskazivanja stavova o pitanjima koja se odnose na studije, na pogodnosti u studiranju koje proizilaze iz statusa studenta, konsultacije, polaganje ispita na način i u rokovima kako je to određeno zakonom i statutom, korišćenje biblioteke, računarske sale, laboratorija i ostalih resursa sa kojima raspolaže organizaciona jedinica. Ukoliko student smatra da je na bilo koji način oštećen prilikom organizacije ispita ili formiranja ocjene, na njegov zahtjev se formira komisija, koja će izvršiti ponovno ispitivanje. Izuzetno, u slučaju pritužbi po nekim drugim osnovama, ponovo se formira komisija koja postupa po žalbi i ispituje slučaj. Takođe, mehanizam po kojem studenti procjenjuju kvalitet studijskog programa i njihovih realizatora je studentska anketa koja se sprovodi jednom godišnje. U procesu donošenja odluka i drugih aktivnosti na unaprijeđenju kvaliteta, studenti učestvuju i kroz rad Senata i vijeća organizacionih jedinica. Nastavnici i saradnici po pitanju kriterijuma i metoda za provjeru znanja su veoma transparentni. Kompletan nastavni sadržaj, načini bodovanja i ocjenjivanja, literatura, termini provjera znanja, dostupni su u samom ECTS katalogu. Za svaki predmet (kurs) predmetni nastavnik utvrđuje plan rada. Predmetni nastavnik obavezan je da na prvom času nastave upozna studente sa planom rada na predmetu (kursu). Studenti imaju pravo na izvod iz plana rada u pisanoj formi. Ustanova je dužna da na početku studijske godine (isticanjem informacije na sajtu fakulteta i na oglasnim tablama) informiše studente o načinu, vremenu i mjestu održavanja nastave, provjere znanja i ispita, rezultatima ispita i drugim pitanjima od značaja za organizaciju studija. Student ima pravo na izjašnjavanje o kvalitetu rada akademskog osoblja. Studenti procjenjuju kvalitet Studijskog programa putem anonimnog elektronskog anketiranja koje se realizuje svakog semestra. Rezultati anketiranja koriste se za unaprijeđenje Studijskog programa. Na taj način studenti su u prilici da procijene kvalitet studijskog programa. Načini provjere znanja, kreiranje ispitnih pitanja i koncepcija samog kako nastavnog tako i ispitnog procesa rezultat su dugogodišnjeg iskustva nastavnika ili njihovih mentora i u saglasju su sa onim što se od studenta datim kursom traži i očekuje. Na master studijama, provjeru znanja vrše nastavnici i saradnici (nastavnik je zadužen za realizaciju završnog ispita, dok saradnici participiraju u ocjenjivanju domaćih zadataka, testova i semnarskih radova – na kraju, formiranje konačne ocjene doprinose poeni prikupljeni i na predispitnim i na ispitnim provjerama znanja). Dok se u predispitne obaveze i provjere znanja ubrajaju domaći zadaci, testovi, seminarski radovi, projekti, kolokvijumi, aktivnosti i prisustvo na nastavi ili vježbama, u ispitne provjere znanja spada završni ispit. Postoji mogućnost organizovanja dodatnog ispitnog roka za studente koji su, usljed bolesti ili drugog opravdanog razloga, propustili jedan ili oba termina završnog ispita u regularnom ispitnom roku ili jedan od termina kolokvijuma. Odluku o organizovanju ovog roka donosi Senat (obično na predlog Studentskog parlamenta) i taj rok se realizuje nekoliko sedmica nakon završetka zvaničnog ispitnog roka. Osim toga, mali broj studenata ima olakšavajuće okolnosti ukoliko, usljed jezičkih barijera (govornik je jednog od jezika koji nisu u službenoj upotrebi u Crnoj Gori), ima poteškoća u praćenju nastave i pristupu odgovaranju na završnom ispitu (u smislu da im se provjera znanja omogući na način koji je njima pogodniji – usmeno ili pismeno – ili da im se pitanja ili zadaci dodatno pojašne na samom ispitu, kako bi ih bolje razumjeli). Sve provjere znanja se na transparentan, dosljedan i pravedan način primjenjuju na sve studente, isključujući bilo kakav vid diskriminacije ili izuzimanja po bilo kom osnovu, a pri tome se poštuju sve važeće procedure. Na fakultetu se primjenjuje procedura koja je definisana pravilnicima Univerziteta. Studenti su putem studentskih povjerenika i rukovodilaca studijskih programa

upoznati da sve žalbe podnose rukovodicu studijskog programa, a on dalje postupa po definisanoj proceduri. Obzirom da je sva pažnja usmjerena na studenta, zadovoljen je i kriterij 2.9.

STANDARD 3. RESURSI

KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

3.1. Osoblje angažovano na realizaciji studijskog programa

- Sastav i stručnost nastavnika treba obezbijede postizanje očekivanih ishoda učenja u vremenu planiranom za završetak studija;
- Istraživanje i razvojne aktivnosti zaposlenih su takve da obezbjeđuju postizanje planiranog nivoa obrazovanja;
- Mogućnosti za budući razvoj zaposlenih su definisane i dostupne;
- Planirane su organizacija i osoblje ustanove za obavljanje: administrativno-pravnih poslova, računovodstvenih poslova, tehničkih i higijenskih poslova, funkcionisanja studentskih servisa (studentske službe, biblioteke IT podrške).

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Nakon dopune dokumentacije Komisija je uspjela da sagleda sve potrebne elemente kriterija 3.1. Komisija je svesna da se master program Specijalne edukacije i rehabilitacije prvi put akredituje u Crnoj Gori u okviru državne ustanove, te je očekivanje da se u narednom periodu poveća broj naučnih radova nastavnika direktno vezanih za predmete na kojima predaju. Kod pojedinih nastavnika reference su opšte, srodne ili iz druge naučne oblasti, ali ne pokrivaju direktno predmet koji izvode, pa je potrebno u budućem periodu raditi na razvoju nastavnog kadra i preraspodeli predmeta. Zahtev za dopunu dokumentacije tokom postupka se odnosio na dostavljanje pojedinih ugovora o radu nastavnika, te dostavljanje odluka o izborima u zvanja, kao i dostavljanje nedostajućih biografija. Uvidom u inicijalnu i dopunjenu dokumentaciju, Komisija je saglasna da Ustanova ispunjava kriterij 3.1. u potpunosti, te daje preporuku za dalje usavršavanje nastavnih kadrova u budućem periodu. Prema podacima iz Zahteva za akreditaciju iz Tabele 3.1.2. planirano je angažovanje 19 osoba kao nastavno osoblje u različitim zvanjima. Prema tome, smatramo da su ispunjeni uslovi u pogledu kadra, a prema Zakonu o visokom obrazovanju Crna Gora.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

3.2. Finansiranje i infrastrukturni resursi

- Obezbijedena je finansijska održivost programa;
- Infrastruktura (sale, laboratorije, biblioteke...) i njihovo korištenje ispunjava kvalitativne i kvantitativne zahtjeve;
- Jasno je definisana saradnja na osnovu koje ustanova koristi infrastrukturu drugih (spoljnih) partnera za obuku i obrazovanje studenata;

- Ustanova je u stanju da reaguje na probleme, rješava finansiranje, obezbjeđuje osoblje i upisuje potreban broj studenata.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Ustanova raspolaže sa edukativnim i naučnoistraživačkim, kao i računarskim učionicama. Pored opreme koja je instalirana u nekoliko učionica i koja se već intenzivno koristi u nastavi, studenti raspolažu računarskom salom, koja je zajednička za sve studijske programe Filozofskog fakulteta. Nastavnici i saradnici u kabinetima posjeduju neophodnu računarsku opremu. Filozofski fakultet obezbjeđuje internet konekciju u svim učionicama i kabinetima, tako da je umreženost prisutna u zadovoljavajućoj mjeri. Ustanova uzima u obzir potrebe studenata sa invaliditetom, u smislu organizacije nastave i prilagođavanja nastavnog procesa i realizacije ispita kod takvih lica. U zgradi Filozofskog fakulteta se nalazi posebno konstruisan lift koji omogućava pristup osobama sa invaliditetom gotovo svim učionicama, ali ne svim. Takođe, sa druge strane zgrade nalazi se platforma, koja omogućava prilaz i ulaz u zgradu osobama sa invaliditetom. Studenti su informisani o uslugama dominantno putem sajta. Na ličnu inicijativu ili posredstvom studentskih predstavnika, studenti se informišu u razgovoru sa rukovodiocima programa. Studenti svoje primjedbe mogu pojedinačno ili preko studenta povjerenika izložiti rukovodiocima studijskih programa ili Prodekanu za nastavu. Administrativno osoblje jeste kvalifikovano za pružanje usluga podrške studentima (tumačenjem i primjenom akata Univerziteta Crne Gore), a kroz razne sastanke, okrugle stolove i tribine (organizovane od strane uprave Univerziteta ili drugih) ima mogućnost za razvoj i nadogradnju istih. Služba CIS-a kontinuirano obezbjeđuje pravovremeno informisanje nastavnika i saradnika o svim važnim događajima i, uopšte, pruža dobru informacijsku i komunikacijsku podršku za realizovanje nastave i učenja. Fakultet raspolaže svim potrebnim materijalnim resursima. Posebno bi izdvojili veliki bibliotečki fond koji će biti na raspolaganju novog studijskog programa. Ustanova raspolaže bibliotekom koja je druga po veličini u Crnoj Gori. Takođe, uvidom u informacije iz priloga o polaznom bilansu stanja i uspeha jasno je da se najveći deo izvora prihoda oslanja na finansiranje iz državnih izvora, a potom iz školarina studenata. Iz pomenutih izvora sagledali smo vrijednost objekata, opreme i ostalih ulaganja. Navedena tabela oslikava i realno stanje na terenu, a to je da se Filozofski fakultet u Nikšiću nalazi u fazi renoviranja i osavremenjivanja prostora i opreme, te je očekivano da će studenti novog studijskog programa svoje školovanje započeti u potpuno savremenom prostoru i sa savremenom opremom. Moramo naglasiti da i postojeći kapaciteti koje smo zatekli već zadovoljavaju sve standarde kvaliteta, te se kriterij 3.2. može smatrati zadovoljenim.

**STANDARD 4.
UPRAVLJANJE KVALITETOM**
KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

4.1. Obezbjedenje kvaliteta

- Ustanova posjeduje dokumenta i instrumente za obezbjeđenje kvaliteta nastave, istraživanja i umjetničkog rada ustanove;
- Sistem obezbjeđenja kvaliteta je osmišljen kako bi obezbijedio kontinuirano poboljšanje studijskog programa;
- Sistem obezbjeđenja kvaliteta omogućava da se otkriju propusti u postizanju obrazovnih ciljeva, da se provjeri da li su postavljeni ciljevi dostižni, pripreme i sprovedu odgovarajuće mjere za ispravljanje propusta i poboljšanje;
- Sistem obezbjeđenja kvaliteta ima jasno definisane odgovornosti, uključuje studente i druge zainteresovane strane.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Ustanova ima uspostavljen normativni i institucionalni okvir za obezbjeđenje kvaliteta koji uključuje relevantne akte (Statut Univerziteta, Pravilnik o organizaciji i radu sistema za osiguranje i unapređenje kvaliteta i Strategiju razvoja Univerziteta), kao i jasno definisanu organizacionu strukturu na dva nivoa – Univerzitet i organizacione jedinice. Na nivou Univerziteta ključnu ulogu ima Centar za unapređenje kvaliteta, a na nivou organizacione jedinice (Filozofski fakultet) Komisija za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta. Sistem kvaliteta je normativno utemeljen i usklađen sa principima Evropskog prostora visokog obrazovanja. Pored toga, zasnovan je na procedurama samoevaluacije (sprovodi se na godišnjem nivou) i kontinuiranog praćenja. Poseban kvalitet sistema je što omogućava aktivno učešće studenata kroz ankete, članstvo u komisijama, ali i učešće poslodavaca i bivših studenata čime se dodatno osigurava relevantnost i usklađenost studijskog programa sa potrebama tržišta rada.

Preporučuje se dalje unapređivanje postojećeg sistema obezbjeđenja kvaliteta posebno u delu praćenja ostvarivanja ishoda učenja i primene rezultata samoevaluacije za unapređenje master studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija. Takođe, poželjno je nastaviti sa jačanjem prakse uključivanja studenata i eksternih aktera, uz dodatno preciziranje načina korišćenja povratnih informacija u procesu donošenja odluka unapređenja kvaliteta. Ustanova posjeduje dokumenta za obezbjeđenje kvaliteta nastave, te je kriterij 4.1. ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

4.2. Instrumenti, metode i rezultati

- Koriste se metode i instrumenti da bi se kvalitet studijskog programa održavao i razvijao. Oni su dokumentovani i redovno se kontrolišu primjenom: mehanizmi obezbjeđenja kvaliteta (samoevaluacije i analiza i ocjena samoevaluacije), i instrumenata obezbjeđenja kvaliteta (standarda i indikatora);
- Dobijeni podaci se ocjenjuju kao dio sistema za obezbjeđenje kvaliteta. Oni pružaju potrebne informacije i dozvoljavaju izvođenje zaključaka;
- Ako je studijski program uspješno završen, bez obzira da li su kontrole bile aktivne u toku studija, provjerava se ocjena diplomiranih studenata o studijskom programu i njihovo zapošljavanje nakon studija. Ti zaključci dozvoljavaju da slabosti budu prepoznate i ispravljene.

Ocjena ispunjenosti				
Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno
<i>Komentar/ostvrt/preporuke:</i>				
<p>Ustanova koristi različite metode i instrumente za obezbeđenje i unapređenje kvaliteta koji su normativno uređeni kroz odgovarajuće akte i institucionalno podržani kroz uspostavljene organizacione strukture. Sistem uključuje redovnu samoevaluaciju studijskih programa, analizu i ocenu rezultata samoevaluacije, kao i primenu definisanih standarda i indikatora kvaliteta kao ključnih instrumenata za merenje uspešnosti. Dobijeni podaci se koriste za donošenje zaključaka i planiranje mera unapređenja. U proces su uključeni različiti akteri, od Komisije za kvalitet na nivou Fakulteta preko veća Fakulteta, do nadležnih tela na nivou Univerziteta. Rezultati evaluacije se razmatraju na sednicama veća i dostavljaju nadležnim telima na nivou Univerziteta. Na ovaj način evaluacija vodi ka unapređenju studijskog programa i nastavnog procesa.</p> <p>Predlaže se dodatno unapređivanje vidljivosti i dokumentovanje veze između rezultata evaluacije i konkretnih mera unapređenja u kontekstu razvoja i inoviranja studijskog programa Master - Specijalna edukacija i rehabilitacija. Kriterij 4.2. se smatra ispunjenim.</p>				
STANDARD 5. DOKUMENTACIJA				
KRITERIJUMI:				
Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni				
5.1. Pravila o studiranju				
<ul style="list-style-type: none"> Ustanova raspolaže svim važnim propisima za studijski program sa ključnim pravilima za upis, tok studija i završetak programa. 				
Ocjena ispunjenosti				
Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno
<i>Komentar/ostvrt/preporuke:</i>				
<p>Studije se na Fakultetu izvode u skladu s pravilima studiranja zasnovanim na Evropskom sistemu prenosa kredita (European Credit Transfer System – ECTS). Vrednovanje oblika rada studenta vrši se dodjeljivanjem odgovarajućeg broja ECTS kredita, uz uslov da ukupno opterećenje ne smije prelaziti 30 ECTS kredita po semestru. Obim studijskog programa koji se izvodi u jednoj godini je 60 ECTS kredita. Univerzitet Crne Gore raspolaže svim pravnim aktima koji sadrže pravne propise za studijski program sa ključnim pravilima za upis, tok studija i završetak programa. Sva dokumenta su objavljena na sajtu UCG. Politike pristupa, procesi i kriterijumi za upis sprovode se dosljedno i na transparentan način. Obezbijedeno je upoznavanje studenata sa radom ustanove i uvođenje u program. Kroz više manifestacija i na više načina je obezbijedeno upoznavanje budućih studenata sa programima Ustanove: Dan otvorenih vrata, gostovanje u medijima, Otvoreni dani nauke, ljetnje škole i slično. Kriterijumi za upis sprovode se u skladu sa kriterijumima na Univerzitetu. Uslove upisa i</p>				

kriterijume definiše Pravilnik o bližim uslovima, kriterijumima i postupku upisa na osnovne studije Univerziteta Crne Gore. Konkursom koji se objavljuje u sredstvima javnog informisanja i na sajtu Univerziteta je transparentno prikazan broj studenata, koji se traži za određeni studijski program. Prilikom odlučivanja o broju studenata za dati studijski program vodi se računa kako o broju koji je dozvoljen akreditacijom tako i o realnim potrebama tržišta i prostorno-edukativnim kapacitetima samog fakulteta. Nakon rangiranja, na sajtu se ističu preliminarne rang-liste, sa mogućnošću prigovora ili žalbe Centralnoj komisiji za upis. Po isteku tog perioda, nakon rješavanja eventualnih primjedbi, ističe se konačna rang-lista studenata, koji su primljeni na odgovarajući studijski program, objavljuje se spisak dokumenata i radnji koje je potrebno sprovesti kako bi se kandidat upisao na fakultet i jasno se ističu vrijeme i datum upisa. Rangiranje i potpisivanje preliminarne i konačne rang-liste za upis sprovodi Komisija za upis fakulteta, koju imenuje dekan. Studenti putem sajta i društvenih mreža, kao i u komunikaciji sa predstavnicima studenata, rukovodiocima studijskih programa i prodekanom za nastavu, imaju mogućnost detaljnijeg upoznavanja fakulteta, studijskog programa i samog načina funkcionisanja i organizacijom fakulteta i nastave. Prilikom upisa, student potpisuje Ugovor o studiranju, koji definiše prava i obaveze studenta. Pravila studiranja su definisana i provodiva, čime je ispunjen kriterij 5.1.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

5.2. Diploma i dodatak diploma

- Izdavanje dvojezične diplome (crnogorski/engleski jezik) sa dodatkom diplome je obavezno;
- Dodatak diplome pruža informacije o studijskom programu i planiranim ishodima učenja.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Po završetku studijskog programa, student/kinja dobija dvojezičnu dokumentaciju u kojoj su jasno navedene ostvarene kvalifikacije (diploma i dodatak diplome - supplement). Dvojezična diploma i dodatak diplomi se izdaju u skladu sa "Pravilnikom o sadržaju i obliku diplome i dopune diplome (supplement), vođenju matične knjige studenata, evidenciji i sadržaju javnih isprava koje izdaje Univerzitet i ustanove visokog obrazovanja. Diploma sadrži informacije o stepenu kvalifikacija, broju ostvarenih ECTS bodova, prosječnoj ocjeni, dužini studiranja. U dodatku diplome je ilustrovana struktura studijskog programa, sa spiskom predmeta i ostvarenim ocjenama. Dodatne informacije o predmetnim disciplinama, po svim studijskim programima, sa silabusima i ishodima učenja, dostupne su na zvaničnoj internet stranici Fakulteta. Po završetku programa akademskih osnovnih i master studija, studentima se dodjeljuje diploma o završenom akademskom programu. Od 2006/2007. studijske godine uz diplomu svršenim studentima se izdaje i dopuna diplome, na osnovu zvaničnog evropskog modela. Diploma i dopuna diplome se izdaju na crnogorskom i engleskom jeziku. Nakon što student završi odgovarajući nivo studija, on najprije dobija uvjerenje o završetku nivoa/školovanja, spisak položenih ispita, a nakon toga i diplomu sa

odgovarajućim dodatkom (supplement) u kome se nalaze relevantne informacije o svakom predmetu koji je student tokom datog nivoa studija položio, sa pratećim ishodom.

Jedina zamerka se tokom postupka odnosila na nedostajanje izgleda diplome, kao priloga dokumentaciji. Ustanova je navedena dokumenta dostavila tokom trajanja postupka na zahtev Komisije, te je Komisija saglasna da je kriterij 5.2. u potpunosti ispunjen.

STANDARD 6. UPOREDNI PRIMJERI DOBRE PRAKSE

KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Potreban

6.1. Primjeri uporedivih implementiranih studijskih programa na drugim ustanovama visokog obrazovanja

- Uporedivost se odnosi na:
 - Stepen usaglašenosti ciljeva studijskog programa
 - Stepen usaglašenosti ishoda učenja studijskog programa
 - Stepen usaglašenosti kurikuluma studijskog programa

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	X	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Filozofski fakultet u Nikšiću je opredeljen da svojim delovanjem aktivno doprinosi razvoju nauke, obrazovanja i akademske zajednice, i razvoju lokalne i regionalne društvene zajednice. Iz tog razloga je i potreba za Master akademskim studijama Specijalne edukacije i rehabilitacije. Takvim nastojanjima i konstantnim radom na unapređenju kvaliteta, posebno u pogledu inovativnih studijskih programa i njihove kompatibilnosti sa programima međunarodnog prostora, obezbeđivanjem efektivnosti i efikasnosti nastavnog procesa, izvrsnosti u naučnoistraživačkom i stručnom radu, te permanentnim unapređivanjem celokupne delatnosti fakulteta i razvijanjem kulture kvaliteta omogućeno je da Filozofski fakultet postane savremena i atraktivna obrazovno-naučna institucija društveno-humanističke orijentacije konkurentna srodnim fakultetima u zemlji i regionu istih ili sličnih profila, resursa i potencijala. Studijski program master akademskih studija Specijalna edukacija i rehabilitacija upoređen je sa sličnim studijskim programima koji se izučavaju na Univerzitetu u Beogradu (Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju), Sveučilištu u Zagrebu (Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet) i Univerzitetu u Ljubljani (Pedagoški fakultet). Na svim navedenim fakultetima nastava je organizovana po semestrima, a ukupno opterećenje studenata iskazano je brojem ECTS kredita. Fakulteti u Sloveniji i Srbiji traju godinu dana i nose 60 ECTS kredita, dok Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet iz Hrvatske i predloženi studijski program traju dve godine i nose 120 kredita. U sve tri ustanove prvi i drugi ciklus obrazovanja ukupno nose 300 ECTS kreditnih poena, što je predviđeno i predloženim programom osnovnih i master studija, što opravdava adekvatnu kompatibilnost u navedenom segmentu. Predloženi program master studija organizovan je u tri modula: Razvojne smetnje i poremećaji, Poremećaji govora i sluha i Poremećaji u ponašanju. Moduli razvojne smetnje i poremećaji i Poremećaji u ponašanju, pod različitim nazivima i nešto drugačijoj organizaciji, postoje i na kompariranim studijskim programima. Na sva tri modula preporuka za buduću reakreditaciju, a ne za ovu prvu razvojnu akreditaciju, je da se unaprede sadržaji potrebni za sticanje specifičnih, užestručnih kompetencija na ključnim predmetima. Predviđeno je da se u prvu godinu

master akademskih studija upiše 30 studenata, što je u odnosu na broj stanovnika i potrebe tržišta rada, usaglašeno sa brojem studenata predviđenih na programima koji su uzeti za poređenje. Planirano je da u izvođenju nastave i vežbi učestvuje 15 nastavnika. Odnos broja nastavnika i studenata je adekvatan. Kako se kvalitet primera uporedivih implementiranih studijskih programa na drugim ustanovama visokog obrazovanja smatra važnim delom odgovornosti ustanove, pa i njene održivosti, stepen usaglašenosti ciljeva studijskog programa, ishodi učenja studijskog programa i kurikulum studijskog programa, obezbeđuju holistički pristup koji pokriva sve procese u ustanovi, a studentima i drugim korisnicima nudi očekivani standardi kvaliteta studijskog programa. Manje je zastupljena komparativno-analitička razrada ciljeva i ishoda učenja ključnih predmeta koji su dominantni na svakom modulu, što bi moglo doprineti dubljem razumevanju stepena uporedivosti programa. Treba dodati i razlike u trajanju studija i obimu završnog rada u odnosu na pojedine inostrane programe, koje nisu dovoljno jasno kritički razmotrene u samom tekstu standarda. Nedostaje eksplicitnije obrazloženje načina na koji predloženi program nadomešćuje navedene razlike u obimu i dubini akademskog opterećenja. Komparativni osvrt uglavnom se zadržava na nivou konstatovanja sličnosti i razlika, bez jasnije selekcije segmenata koji predstavljaju primere dobre prakse iz uporedivih programa, a koji bi mogli biti eksplicitno integrisani ili razmotreni u kontekstu daljeg razvoja predloženog studijskog programa. U pojedinim delovima komparativna analiza deluje više kao formalno ispunjavanje zahteva Standarda 6., nego kao instrument sistematskog unapređenja kvaliteta studijskog programa u odnosu na međunarodne standarde. Navedene primedbe ukazuju na prostor za značajnije unapređenje kvaliteta dokumentacije u daljem postupku reakreditacije, ali ne dovode u pitanje ispunjenost Standarda 6. u celini. Master program-Specijalna edukacija i rehabilitacija se oslanja na program OAS što predstavlja proširivanje i produbljivanje znanja, kompetencija, profesionalnih iskustava i razvijanja odgovarajućih veština svršenih studenata. Treba istaći da je Ustanova prilikom realizovane posete Recenzentske komisije, a na zahtev recenzenata, kvalitetnije i kompletnije pripremila traženu dokumentaciju koja je u potpunosti pratila potencijal Ustanove i parametre koji su oslikali dovoljnu usaglašenost sa

osnovnim normativnim elementima. Uključivanje jasnijih, doslednijih i preglednijih prikaza podataka, kao i ujednačavanje terminologije i zbirnih podataka vezanih za komparirane programe, značajno je unapredila transparentnost i olakšala postupak recenziranja. Uočene slabosti, odnose se prevashodno na formalno-metodološku i tehničku usklađenost dokumentacije, a ne na suštinsku koncepciju studijskog programa Master - Specijalne edukacije i rehabilitacije na Filozofskom fakultetu u Nikšiću. Kriterij 6.1. je ispunjen.

III AKREDITACIONI STAV

Komisija predlaže Agenciji sljedeći akreditacioni stav:

1. Prihvatanje zahtjeva za akreditaciju za period od 4 godine
Obrazloženje: Imajući na umu zakonski, ali i strateški okvir na nacionalnom i institucionalnom nivou, kao i aktuelnu situaciju na tržištu rada i nedostatak dovoljnog broja kvalitetnih kadrova u oblastima specijalne edukacije i rehabilitacije, akreditacija ovakvog master studijskog programa će doprinijeti jačanju humanizacije i inkluzije društva. Komisija je nakon uvida u cjelokupnu dokumentaciju i obavljene posjete Ustanovi konstatovala da Ustanova ima sve resurse i ispunjava sve predulove za realizaciju programa Master - Specijalna edukacija i rehabilitacija nakon akreditacije.
Preporuke za unapređenje kvaliteta: Preporuke Komisije glede unapređenja kvaliteta master studijskog programa uglavnom se tiču izgradnje i profilisanja potrebnih nastavnih kadrova koji će stečenim znanjem unaprijediti praksu specijalne edukacije i rehabilitacije, doprinijeti unapređenju rada socijalne i zdravstvene zaštite, javnog i privatnog sektora na svim nivoima u praktičnim okolnostima i tako učestvovati u inoviranju obrazovanja i društva u cjelini. Preporuka je u okviru kriterija 2.2. stručnu praksu usmjeriti na procjenu odnosno izradu individualno prilagođenih programa podrške ili direktnu primjenu komplementarnih i suportivnih metoda i tehnika, a sve u cilju prikupljanja podataka za izradu master rada, čime će se u znatnoj mjeri doprinijeti praktičnom odnosno stručnom usavršavanju studenta. Takođe, stručnu praksu treba usmjeriti na primjenu savremenih terapijskih modela, tehnika komunikacije i tretmana poremećaja govora i sluha, čime će se u znatnoj mjeri doprinijeti praktičnom odnosno stručnom usavršavanju studenta. Komisija je saglasna da Ustanova ispunjava kriterij 3.1. u potpunosti, ali daje preporuku za dalje usavršavanje nastavnih kadrova u budućem periodu. Preporučuje se u okviru kriterija 4.1. dalje unapređivanje postojećeg sistema obezbeđenja kvaliteta posebno u dijelu praćenja ostvarivanja ishoda učenja i primene rezultata samoevaluacije za unapređenje master studijskog programa Specijalna edukacija i rehabilitacija. Takođe, poželjno je nastaviti sa jačanjem prakse uključivanja studenata i eksternih aktera, uz dodatno preciziranje načina korišćenja povratnih informacija u procesu donošenja odluka unapređenja kvaliteta. Predlaže se dodatno unapređivanje vidljivosti i dokumentovanje veze između rezultata evaluacije i konkretnih mera unapređenja u kontekstu razvoja i inoviranja studijskog programa Master - Specijalna edukacija i rehabilitacija (kriterij 4.2.).
2. Odbijanje zahtjeva za akreditaciju
Obrazloženje:

KOMISIJA

Predsjednica

Kudeljica
_____ (potpis)

Članica

Đurđević
_____ (potpis)

Članica

Đurđević
_____ (potpis)

Članica

Đurđević
_____ (potpis)

Članica

Đurđević
_____ (potpis)

Datum: 20.05.2026. godine

PROGRAM POSJETE USTANOVI

UNIVERZITET CRNE GORE

Filozofski fakultet u Nikšiću

Akreditacija osnovnog i master akademskog studijskog programa

„SPECIJALNA EDUKACIJA I REHABILITACIJA“

Termin posjete:

Podgorica, 30.04.2026.

Sastav Komisije:

1. **Prof. dr Edina Kuduzović**, dekanica i vanredna profesorica na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu, Univerziteta u Tuzli, Bosna i Hercegovina - predsjednica Komisije;
2. **Prof. dr Goran Ajdinski**, redovni profesor na Institutu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Filozofskog fakulteta, Univerziteta Sv. Kiril i Metodij u Skoplju, Republika Sjeverna Makedonija - član Komisije;
3. **Prof. dr Gordana Odović**, redovna profesorica na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerziteta u Beogradu, Republika Srbija - članica Komisije;
4. **Prof. dr Veselin Medenica**, vanredni profesor na Akademiji za humani razvoj u Beogradu, Republika Srbija - član Komisije;
5. **Prof. dr Bisera Jevtić**, redovna profesorica na Filozofskom fakultetu u Nišu, Republika Srbija - članica Komisije.

Ana Rutović, koordinator postupka i samostalni savjetnik I za akreditaciju i reakreditaciju u Sektoru za kontrolu kvaliteta, predstavlja **Agenciju za obezbjeđivanje kvaliteta visokog obrazovanja** i u posjeti je VŠU.

Vreme	Učesnici
10:00 – 10:30	Sastanak Komisije sa rukovodstvom ustanove
10:30 – 11:30	Sastanak sa timom za pripremu studijskih programa i nadležnima za kontrolu kvaliteta; pregled zatraženih, nedostajućih dokumenata
11:30 – 12:00	Sastanak Komisije sa nastavnim kadrom
12:00 – 12:30	Sastanak Komisije sa administrativnim osobljem
12:30 – 13:00	Sastanak sa predstavnicima potencijalnih studenata
13:00 – 13:15	Kratka pauza
13:15 – 13:45	Sastanak Komisije sa predstavnicima tržišta rada
13:45 – 14:00	Obilazak prostorija ustanove
14:00 – 14:30	Interne konsultacije članova Komisije
14:30 – 15:00	Završni sastanak sa rukovodstvom ustanove i kraj posjete